

Zaak C-682/23**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

15 november 2023

Verwijzende rechter:

Curtea de Apel Cluj (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 oktober 2023

Verzoekster in hoger beroep:

E.B. Sp.z.o.o.

Geïntimeerde:

K.P. Sp.z.o.o.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter, de Curtea de Apel Cluj (rechter in tweede aanleg Cluj, Roemenië), tegen een beslissing waarbij de Tribunal Specializat Cluj (bijzondere rechter Cluj, Roemenië) een exceptie van internationale onbevoegdheid van de Roemeense rechterlijke instanties heeft aanvaard in een geding inzake aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad en contractuele aansprakelijkheid tussen twee vennootschappen naar Pools recht.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Krachtens artikel 267 VWEU wordt verzocht om uitlegging van artikel 25 van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: „verordening nr. 1215/2012”).

Prejudiciële vragen

1. Kan artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad [van 12 december 2012] betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken aldus worden uitgelegd dat de cessionaris van een schuldvordering uit een overeenkomst voor de uitvoering van werken zich jegens de oorspronkelijke partij bij de overeenkomst kan beroepen op het forumkeuzebeding daarin, wanneer bij de cessieovereenkomst volgens het ten gronde toepasselijke nationale recht de vordering en de nevenvorderingen ervan zijn overgedragen, maar niet de verplichtingen die uit de overeenkomst voortvloeien?
2. Is het in een geval als het vorenbedoelde voor de bepaling van de bevoegde rechterlijke instantie van belang dat de partij die het forumkeuzebeding heeft ondertekend en tegen wie de rechtsvordering is gericht, zich tegen die bepaling verzet? Kan de cessionaris, een derde, zich slechts op het forumkeuzebeding beroepen indien die partij bij de overeenkomst vóór of ten tijde van het instellen van de rechtsvordering opnieuw haar instemming verleent?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 267 VWEU;

Artikel 25 en artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012;

Arrest van 7 februari 2013, Refcomp SpA, C-543/10, EU:C:2013:62;

Arrest van 21 mei 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335;

Arrest van 28 juni 2017, Leventis en Vafias, C-436/16, EU:C:2017:497;

Arrest van 18 november 2020, DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikelen 361 tot en met 363, 415, 416, 471, 472, 509 en 647 van het Poolse burgerlijk wetboek. Artikel 509, lid 2, van dit wetboek bepaalt dat „met de schuldvordering [...] ook de daaraan verbonden rechten overgaan op de verkrijger, met name de vordering uit hoofde van vertragingsrente”.

Artikel 1068, lid 1, van de Cod română de procedură civilă (Roemeens wetboek van burgerlijke rechtsvordering), dat luidt: „In vermogensrechtelijke zaken kunnen de partijen overeenkomen welke rechter bevoegd is om kennis te nemen van een lopend of toekomstig geschil uit een rechtsbetrekking met grensoverschrijdende elementen. De overeenkomst kan schriftelijk worden

gesloten, per telegram, telexbericht, telefax of elk ander communicatiemiddel waarbij een schriftelijk bewijs kan worden aangedragen. Indien niet anders wordt bepaald, is de bevoegdheid van het gekozen gerecht exclusief”.

Artikel 1071 van het Roemeense wetboek van burgerlijke rechtsvordering, waarin wordt bepaald dat „(1) [h]et gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, ambtshalve zijn internationale bevoegdheid toetst overeenkomstig de interne bevoegdheidsregels. Indien dit gerecht vaststelt dat het niet bevoegd is en evenmin een ander Roemeens gerecht bevoegd is, verklaart het de Roemeense gerechten onbevoegd om van de rechtsvordering kennis te nemen, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 1070. Tegen de beslissing van de rechter staat een rechtsmiddel open bij de onmiddellijk hogere rechterlijke instantie. (2) De internationale onbevoegdheid van de Roemeense rechter kan in elk stadium van het proces worden aangevoerd, ook voor het eerst in het kader van het rechtsmiddel. Het bepaalde in artikel 1067 blijft van toepassing.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Op 21 december 2021 heeft E.B. Sp.z.o.o. (rechtspersoon naar Pools recht; hierna: „E.B.” of „verzoekster in hoger beroep”) K.P. Sp.z.o.o. (rechtspersoon naar Pools recht; hierna: „K.P.” of „geïntimeerde”) gedagvaard voor de Tribunal Specializat Cluj. Zij vordert veroordeling van K.P. tot betaling van een schadevergoeding van 14 092 308 Poolse zloty (PLN), vermeerderd met vertragingsrente en andere kosten voor de invordering van dat bedrag, op grond van K.P.’s aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad en uit overeenkomst.
- 2 In feite heeft E.B. op 24 maart 2017 met E.Pl. (rechtspersoon naar Pools recht) een overeenkomst gesloten voor de uitvoering van werken, meer bepaald de voorbereiding van een perceel grond in Polen om daarop een fabriek voor houtproducten te bouwen. Op 24 juli 2017 heeft E.B. met E.Pl. een overeenkomst gesloten betreffende de hoofdwerkzaamheden voor de bouw van die fabriek in Polen. Op 4 maart 2017 heeft E.Pl. met E.S.A. (rechtspersoon naar Roemeens recht) een overeenkomst inzake onderaanneming van werken gesloten. Op 10 juli 2017 heeft E.S.A. met K.P. (rechtspersoon naar Pools recht) een daaropvolgende overeenkomst inzake onderaanneming van werken gesloten. Overeenkomstig de bedingen ervan werden al deze overeenkomsten beheerst door het Poolse recht.
- 3 Op 16 december 2021 heeft E.S.A. bij overeenkomst aan E.B. een vordering ten bedrage van 14 050 878,35 PLN overgedragen, die zij beweerde te hebben jegens K.P. ter vergoeding van de schade die zij zou hebben geleden omdat K.P. in gebreke was gebleven bij het nakomen van haar verplichtingen uit de onderaannemingsovereenkomst van 10 juli 2017.
- 4 Ter ondersteuning van haar vordering heeft E.B. zich beroepen op zowel K.P.’s aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (artikelen 415 en 416, gelezen in samenhang met de artikelen 361 tot en met 363 van het Poolse burgerlijk wetboek) als haar contractuele aansprakelijkheid (artikelen 471 en 472, gelezen in

samenhang met de artikelen 647 en 361 tot en met 363 van het Poolse burgerlijk wetboek), en heeft zij het adiëren van de Tribunal Specializat Cluj gerechtvaardigd aan de hand van het forumkeuzebeding dat was opgenomen in de op 10 juli 2017 door E.S.A. met K.P. gesloten onderaannemingsovereenkomst, volgens hetwelk „geschillen worden beslecht door de bevoegde rechter van de plaats van de hoofdzetel van de contractant”. Ten eerste heeft E.B. betoogd dat zij volgens het op de grond van de zaak toepasselijke nationale recht, te weten artikel 509, punt 2, van het Poolse burgerlijk wetboek, met de schuldvordering ook de daaraan verbonden rechten heeft overgenomen. Ten tweede heeft zij verwezen naar artikel 25 van verordening nr. 1215/2012.

- 5 Bij verweerschrift heeft K.P. een exceptie van internationale onbevoegdheid van de Roemeense rechterlijke instanties opgeworpen op grond van: a) met betrekking tot de vordering uit onrechtmatige daad, artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012 (K.P. stelt dat het haar verweten schadeveroorzakende feit zich in Polen heeft voorgedaan, zodat de Poolse gerechten bevoegd zijn om kennis te nemen van het geding), en b) met betrekking tot de vordering uit overeenkomst, het feit dat E.B. een derde is ten opzichte van de overeenkomst waarin het forumkeuzebeding is opgenomen en zich als cessionaris niet op dat beding kan beroepen.
- 6 Bij uitspraak van 19 december 2022 heeft de Tribunal Specializat Cluj de door K.P. opgeworpen exceptie van internationale onbevoegdheid aanvaard en verklaard dat de Roemeense rechter onbevoegd is om van de rechtsvordering kennis te nemen.
- 7 Op 11 april 2023 heeft E.B. tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de Curte de Apel Cluj.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 8 Verzoekster in hoger beroep betoogt dat volgens artikel 509, lid 2, van het Poolse burgerlijk wetboek de cessionaris met de overeenkomst tot cessie van een schuldvordering ook de aan die vordering verbonden rechten verkrijgt, met name de vordering wegens vertragingsrente, waarbij zij benadrukt dat de schuldvordering door de cessie wordt overgedragen aan het vermogen van de cessionaris maar dat de verplichtingen van de cedent aan de gecedeerde schuldenaar niet worden overgedragen. Zij merkt tevens op dat volgens de rechtspraak van het Poolse hoogerechtshof samen met de schuldvordering ook de daaraan verbonden rechten worden overgedragen, met inbegrip van de mogelijkheid om zich te wenden tot een in een overeenkomst tot aanwijzing van de bevoegde rechter bepaald gerecht.
- 9 E.B. verwijst naar de beginselen die voortvloeien uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie over de uitlegging van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012, in de zaken C-543/10, C-352/13, C-519/19 en C-436/16. Vervolgens stelt zij dat een forumkeuzebeding is bedoeld om

overeenkomstig de wilsovereenstemming van partijen te bepalen welke rechter bevoegd is voor een lopend of mogelijk geschil, en dat de criteria die het Hof in zijn rechtspraak oplegt voor het onderzoek dat de nationale rechter moet verrichten om te bepalen of een forumkeuzebeding van toepassing is, alternatief zijn, namelijk: de instemming van de derde, of diens opvolging in de rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke partij.

- 10 Verzoekster in hoger beroep is van mening dat aanvaarding van het forumkeuzebeding door de derde, ongeacht wanneer dat is gebeurd, voldoende is om dat beding rechtskracht te verlenen. De partij bij de overeenkomst wordt niet nogmaals om instemming gevraagd, omdat zij vanaf het moment van aanvaarding gebonden is door het betrokken beding. De nationale rechter hoeft dus niet meer te onderzoeken of de derde in de rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke contractpartij is getreden, omdat dat onderzoek subsidiair en alternatief is ten opzichte van de geldigheidstoets van het forumkeuzebeding.
- 11 Verzoekster in hoger beroep wijst er tevens op dat de arresten in de zaken C-543/10, C- 352/13 en C-519/19 andere feitelijke premissen hadden dan het hoofdgeding, aangezien de derde in die gedingen zijn rechtsvordering tegen een contractpartij had gebaseerd op de bevoegdheidsregels van gemeen recht, en de partij die de overeenkomst met een forumkeuzebeding had gesloten zich ten nadele van de derde op die overeenkomst had beroepen. Het geschil in zaak C-436/16 was door een partij die een forumkeuzebeding had ondertekend aanhangig gemaakt bij een bepaalde rechter op grond van andere regels dan artikel 25 van verordening nr. 1215/2012, en de derde, die geen band had met dat beding, heeft zich erop beroepen om de bevoegdheid van het aangezochte gerecht te betwisten. Anders dan in die gevallen heeft verzoekster in hoger beroep in het hoofdgeding de hoedanigheid van cessionaris van een schuldvordering die voortvloeit uit de onderaannemingsovereenkomst waarin het forumkeuzebeding is opgenomen, en kan zij zich dus op dat beding beroepen om zich te wenden tot de rechter die de partijen bij de oorspronkelijke overeenkomst hadden gekozen.
- 12 E.B. benadrukt dat de opvolging door de derde in de rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke partij bij de overeenkomst als subsidiaire voorwaarde voor de toepasselijkheid van het forumkeuzebeding relevant wordt wanneer de wederpartij, die het beding heeft ondertekend, het aan de derde tegenwerpt, zodat de vraag moet worden beantwoord of de derde verplicht is de overeenkomst na te leven met betrekking tot de forumkeuze. In het hoofdgeding wordt de derde echter niet verplicht om het forumkeuzebeding na te leven, maar beroept hij zich zelf op het recht om dat beding in te roepen, een recht waarover hij beschikt wegens de gevolgen die de cessie van de schuldvordering teweegbrengt volgens het ten gronde toepasselijke nationale recht.
- 13 Ten slotte betoogt verzoekster in hoger beroep dat alle rechtspraak van het Hof waarin artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 wordt uitgelegd op het gebied van cognosementen (C-71/83, C-159/97, C-387/98), verzekeringsovereenkomsten (C-201/82) en vennootschapsovereenkomsten (C-214/89) het standpunt steunt dat

de overeengekomen forumkeuze kan worden tegengeworpen aan de derde die in de rechten en verplichtingen van de ondertekenende partij is getreden, zoals ook degene die geen partij is bij de overeenkomst en uit de overeenkomst afgeleide rechten verwerft zich kan beroepen op het forumkeuzebeding, en dat de instemming van de andere partij op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst volstaat, mits zij duidelijk in de contractuele bedingen tot uitdrukking is gebracht.

- 14 Verzoekster in hoger beroep heeft het aan de verwijzende rechter overgelaten om al of geen gebruik te maken van het mechanisme van de prejudiciële verwijzing volgens artikel 267 VWEU, maar acht zelf deze stap nuttig.
- 15 Geïntimeerde neemt een tegengesteld standpunt in ten opzichte van verzoekster in hoger beroep, namelijk in wezen dat artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 moet worden uitgelegd in het licht van het beginsel van wilsautonomie en het feit dat een forumkeuzebeding *intuitu personae* wordt gesloten.
- 16 Volgens geïntimeerde kan het forumkeuzebeding slechts gevolgen hebben tussen de partijen bij de overeenkomst en niet jegens een derde, en berust deze gevolgtrekking op het *intuitu personae*-karakter van het betrokken beding, dat het resultaat is van de onderhandelingen tussen de partijen en uitsluitend betrekking heeft op de wederpartij waarmee het beding is overeengekomen. Aangezien de rechtsbetrekking die leidt tot het door de betreffende rechter te beslechten potentiële geschil volgens artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 uitdrukkelijk moet worden vermeld als materiële voorwaarde voor de geldigheid van het forumkeuzebeding, is het noodzakelijk dat er tussen de procespartijen altijd een autonoom forumbeding bestaat, dat los van de basisovereenkomst moet worden beoordeeld. Een argument in die zin is dat de regeling inzake forumkeuzebedingen in artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 volgens deze verordening autonoom is ten opzichte van de vraag, welke nationale wet geldt voor de verbintenissen van de partijen.
- 17 K.P. heeft voorts benadrukt dat de regeling in artikel 25 is gebaseerd op het beginsel van partijautonomie, zoals dat is vastgelegd in overweging 19 van verordening nr. 1215/2012, waarin wordt gesteld dat een beding tot aanwijzing van een bevoegd gerecht op grond van dit beginsel niet door een derde kan worden tegengeworpen aan de ondertekenaar, wiens instemming met dat beding namelijk tot uitdrukking is gebracht met het oog op de rechtsbetrekking die hij met zijn contractpartner heeft gevestigd en beperkt is tot zijn betrekkingen met deze partner, niet met derden die rechten hebben verworven die zijn afgeleid van de oorspronkelijke overeenkomst.
- 18 Ten slotte heeft geïntimeerde aangevoerd dat de regel van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 een uitzondering is en derhalve strikt moet worden uitgelegd en toegepast, aangezien deze regel ziet op het bestaan van een overeenkomst tussen de partijen waarbij wordt bepaald dat een gerecht in een lidstaat bevoegd is om kennis te nemen van geschillen in verband met een zekere

rechtsbetrekking, zodat de overeenkomst inzake de forumkeuze van de partijen zelf moet uitgaan.

- 19 Geïntimeerde heeft zich er in principe tegen verzet dat het Hof wordt verzocht om een prejudiciële beslissing. Subsidiair heeft zij vier vragen gesteld waaruit in beginsel blijkt dat uitlegging van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 noodzakelijk is.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 20 De verwijzende rechter stelt vast dat beide door partijen uiteengezette varianten in de uitlegging van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 plausibel zijn, in het specifieke geval dat de derde die zich op het forumkeuzebeding beroept, de hoedanigheid heeft van cessionaris van schuldvorderingen die voortvloeien uit de overeenkomst waarvan dat beding deel uitmaakt, en dat volgens het als *lex causae* gekozen nationale recht, in casu het Poolse recht, de cessionaris enkel de schuldvordering en de daaraan verbonden rechten overneemt maar niet de verplichtingen waaraan de oorspronkelijke contractpartij gebonden was.
- 21 In het bijzonder houdt de moeilijkheid bij de uitlegging van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 waarmee de rechter in hoger beroep wordt geconfronteerd, verband met het feit dat de derde-cessionaris weliswaar niet in alle rechten en verplichtingen van de cedent-partij bij de overeenkomst is getreden, maar zich niettemin op het forumkeuzebeding beroept en dus aanspraak maakt op een recht jegens de gecedeerde schuldenaar, die met dat beding heeft ingestemd door de overeenkomst te ondertekenen.
- 22 Met betrekking tot de door verzoekster in hoger beroep aangevoerde grond om zich op het forumkeuzebeding te beroepen, namelijk het feit dat zij volgens het geldende nationale materiële recht de aan de schuldvordering verbonden rechten heeft overgenomen, stelt de verwijzende rechter zich op het standpunt dat het recht om zich volgens een forumkeuzebeding tot een bepaalde rechter te wenden weliswaar in beginsel ook een aan de gecedeerde vordering accessoir recht kan zijn waarop het nationale recht van toepassing is, maar dat er niet aan voorbij kan worden gegaan dat het forumkeuzebeding in de overeenkomst blijkbaar wordt ingeroepen door de cessionaris in de uitoefening van een recht dat contractueel is erkend ten gunste van de cedent, en niet op grond van een verplichting die de cessionaris moet nakomen.
- 23 Voorts kan volgens de verwijzende rechter niet worden ontkend dat de bestaansreden van de regeling van het forumkeuzebeding in verordening nr. 1215/2012 samenvalt met het beginsel van de autonomie van de partijen bij de overeenkomst, volgens hetwelk de wilsovereenstemming van partijen over een bepaald gerecht voor bestaande of mogelijke geschillen uit een bepaalde rechtsbetrekking, voorrang moet hebben. Op grond van dit beginsel kan een bevoegdheidsbeding slechts effect sorteren in de betrekking tussen de partijen die deze overeenkomst hebben gesloten. Ook al zou een derde uit de

basisovereenkomst voortvloeiende schuldvorderingen verwerven, dan nog lijkt hij zich niet te kunnen beroepen op het forumkeuzebeding, dat uitsluitend de oorspronkelijke partijen bij de overeenkomst bindt. De verwijzende rechter verwijst in dit verband naar de arresten van het Hof in de zaken C-436/16 (punten 35-37) en C-519/19 (punten 42-44), waarin wordt gewezen op het feit dat van beide partijen in het geding moet worden nagegaan of zij hebben ingestemd met het forumkeuzebeding, zowel de partij die zich op dat beding beroept als degene waaraan het beding wordt tegengeworpen, en dat de instemming van de ondertekenaar van het beding moet worden beoordeeld ten opzichte van de tegenpartij in het geding.

- 24 Met betrekking tot de uitgebreide rechtspraak van het Hof inzake de uitlegging van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 op bepaalde vastomlijnde gebieden, zoals het cognossement (C-71/83, C-159/97, C-387/98), verzekeringen (C-201/82) en vennootschappen (C-214/89), geeft de verwijzende rechter aan dat deze uitlegging beperkt is tot de gebieden waarop zij betrekking hebben.
- 25 De verwijzende rechter merkt op dat de criteria in de rechtspraak van het Hof voor de werking van een forumkeuzebeding zijn ontwikkeld in zaken waarin dat beding werd tegengeworpen aan de derde die dat beding niet had ondertekend en in welke zaken werd geoordeeld dat moet worden nagegaan of die derde heeft ingestemd met dat beding dan wel, bij gebreke daarvan, of hij in alle rechten en verplichtingen van partijen is getreden en dus ook de verplichting heeft overgenomen om dat beding na te leven (zaken C-543/10, C-352/13, C-519/19). Hij merkt op dat het forumkeuzebeding alleen in zaak C-436/16 door een derde is ingeroepen. In het hoofdgeding wordt het forumkeuzebeding echter niet aan de derde tegengeworpen, zodat het niet aan de orde is om volgens de in de rechtspraak van het Hof ontwikkelde criteria na te gaan of het rechtsgevolgen heeft.
- 26 De verwijzende rechter acht het daarom nuttig om met een aantal vragen op te helderen i) hoe artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 moet worden uitgelegd in het specifieke geval dat het forumkeuzebeding wordt aangevoerd door een cessionaris die op grond van een overeenkomst tot cessie van een schuldvordering afgeleide rechten heeft verkregen uit de basisovereenkomst waarin dat beding was opgenomen, ii) a) of de positie in het proces van de partij die het forumkeuzebeding heeft ondertekend relevant is voor de vraag of dat beding effect heeft, en b) of de ondertekenaar van het beding opnieuw zijn instemming moet verlenen om het beding waarop de derde zich beroept, rechtskracht te verlenen.
- 27 De verwijzende rechter beslecht het hoofdgeding in hoger beroep en zijn uitspraak is onherroepelijk.